

การศึกษาการดำเนินงานพิเศษภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

นางสาวนันทนา เต่าทอง

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974 - 334 - 091 - 2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12 ก.พ. 2546

I19203293

**A STUDY OF THE INTERNAL SUPERVISION OPERATION IN PRIMARY SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUTPRAKAN PROVINCIAL
PRIMARY EDUCATION**

Miss Nuntana Towtong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Supervision and Curriculum Development
Department of Educational Administration**

**Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 1999
ISBN 974 - 334 - 091 - 2**

นันทนา เต่าทอง : การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสมุทรปราการ (A STUDY OF THE INTERNAL SUPERVISION OPERATION IN PRIMARY
SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUTPRAKAN PROVINCIAL
PRIMARY EDUCATION) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ , 265 หน้า. ISBN 974 - 334 - 091 - 2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วยการดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
และงานนิเทศทั้ง 5 ด้านตามแนวคิดของกลิคแมน ประชากรที่ใช้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 147 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน
ฝ่ายวิชาการ จำนวน 147 คน และครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 147 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และคำร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศ
ภายในโรงเรียน ได้ดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ดำเนินการดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่ประเมิน โดยกำหนดวิธีการ
เครื่องมือ ระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูล พร้อมทั้งกำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน

2. การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา วิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้แล้วนำมาจัดเรียงลำดับ
ตามความต้องการจำเป็น

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ โดยรวบรวมและ
พิจารณาข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

4. การลงมือปฏิบัติ จัดทำแผนนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัดและจุดพัฒนาของโรงเรียน กำหนดรายละเอียด
ขั้นตอนการดำเนินการ สิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ และปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศที่กำหนดไว้

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ แล้วนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา
งานนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ใช้การตรวจแผนการสอน เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ให้ครูจัดทำแผนสะสมงาน เพื่อรวบรวมผลการปฏิบัติงานและทำให้ทราบ
จุดเด่น จุดด้อย ในการปฏิบัติงาน

3. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ใช้การวางแผนการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาร่วมกันและการกำหนดเป้าหมายใน
การทำงานของกลุ่ม เพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติงานตามความสามารถของตนเอง

4. การพัฒนาหลักสูตร ใช้การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของ
นักเรียน

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ใช้การกำหนดปัญหาและความต้องการ เพื่อนำข้อค้นพบมาพัฒนาและปรับปรุง
การเรียนการสอน

ปัญหาในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการ
ปฏิบัติงานและไม่มีเวลาปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ภาควิชา บริหารการศึกษา

สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนี้ลิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

4183715027 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEY WORD : INTERNAL SUPERVISION / PRIMARY SCHOOLS / SAMUTPRAKAN

NUNTANA TOWTONG : A STUDY OF THE INTERNAL SUPERVISION OPERATION
IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF
SAMUTPRAKAN PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION . THESIS ASVISOR : ASSOC.
PROF. VALAIRAT BOONSWASDI, 265 pp. ISBN 974 - 334 - 091 - 2.

The purposes of this research were to study state and problems of the internal supervision operation in primary schools under the Office of Samutprakan Provincial Primary Education. Data were collected from 147 school administrators, 147 academic deputy administrators and 147 academic teachers through questionnaires, then were analyzed by using frequency and percentage. The results were as follows :

The internal supervision process were operated as follows :

1. Needs assessment : objectives needs and components were identified by setting up methods , tools , duration of time for collecting data and by setting up the state of success and criterion
2. Strength and weakness analysis : data concerning needs were analyzed and ranked according to their needs.
3. Alternative selection : selected the most appropriated guideline to fulfill the needs together with collecting and considering data for the possibility of development.
4. Implementation : supervisory plan was formulated according to policy and school target by which details, process, supporting facilities were provided.
5. Evaluation and improvement : plan was evaluated at the end of the project then the results were utilized for further development.

The internal supervisory tasks in primary schools were composed of :

1. Direct Assistance : examining the lesson plan to help them improve their teaching performances.
2. Staff Development : encouraging the teachers to collect their work performance results in the portfolio so as to point out the strength and weakness in carrying out the work.
3. Group Development : planning work performance and solving the problems by setting up the goals of groupwork in order to identify the duty responsibilities and the work performance in accordance with the operators' abilities.
4. Curriculum Development : adjusting the learning and teaching activities to make them fit the state of the problems and the student's needs.
5. Action Research : determining the problems and needs to bring the research finding to develop learning and teaching activities.

Problems found in the operation of internal supervision were insufficient of qualified personnel, lack of experience personnel, and inappropriated time for consecutive work.

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อผลิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจมาด้วยดีตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เถรยอด รองศาสตราจารย์ ดร. ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา และคณาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำอันมีค่ายิ่งตลอดเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษาานิเทศก์จังหวัด ศึกษาานิเทศก์อำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอขอบคุณ พี่ น้อง และหลาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

นันทนา เต่าทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตในการวิจัย.....	6
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การนิเทศภายในโรงเรียน.....	9
ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน.....	9
ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน.....	10
จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน.....	12
หลักการนิเทศภายในโรงเรียน.....	13
บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน.....	15
กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน.....	17
การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา.....	19
การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา.....	23
การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา.....	23
การลงมือปฏิบัติ.....	23
การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขอบข่ายงานนิเทศภายในโรงเรียน.....	24
การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง.....	24
การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ.....	30
การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม.....	32
การพัฒนาหลักสูตร.....	38
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
3. วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล.....	55
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	180
สรุปผลการวิจัย.....	181
อภิปรายผลการวิจัย.....	201
ข้อเสนอแนะ.....	211
รายการอ้างอิง.....	212
ภาคผนวก.....	217
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	218
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	220
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	222
ประวัติผู้วิจัย.....	265

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนเครื่องมือในการวิจัยที่ส่งไปและได้รับคืน.....	59
2	แสดงคำร้อยละของสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	61
3	แสดงคำร้อยละของสถานภาพของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบ การนิเทศภายในโรงเรียน.....	67
4	แสดงคำร้อยละของการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	72
5	แสดงคำร้อยละของการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	75
6	แสดงคำร้อยละของการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะ พัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	77
7	แสดงคำร้อยละของการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะ พัฒนาของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	79
8	แสดงคำร้อยละของการหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	81
9	แสดงคำร้อยละของการหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาของครูวิชาการโรงเรียน ที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	83
10	แสดงคำร้อยละของการลงมือปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนและ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	84
11	แสดงคำร้อยละของการลงมือปฏิบัติของครูวิชาการโรงเรียน ที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	89
12	แสดงคำร้อยละของการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	93
13	แสดงคำร้อยละของการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	98
14	แสดงคำร้อยละของการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	100
15	แสดงคำร้อยละของการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	108

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แสดงค่าร้อยละของการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	112
17	แสดงค่าร้อยละของการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	114
18	แสดงค่าร้อยละของการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	116
19	แสดงค่าร้อยละของการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	119
20	แสดงค่าร้อยละของการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	121
21	แสดงค่าร้อยละของการพัฒนาหลักสูตรของครูวิชาการโรงเรียน ที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	128
22	แสดงค่าร้อยละของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	131
23	แสดงค่าร้อยละของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	135
24	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	139
25	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	141
26	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุด ที่จะพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	142
27	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุด ที่จะพัฒนาของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	144
28	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	145
29	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน.....	147
30	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการลงมือปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ.....	148

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
31	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการลงมือปฏิบัติของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 150
32	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 151
33	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 153
34	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 154
35	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 159
36	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 162
37	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 164
38	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 165
39	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 167
40	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 168
41	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรของ ครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 172
42	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ..... 174
43	แสดงค่าร้อยละของปัญหาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของครูวิชาการโรงเรียนที่รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน..... 178